

NEEM NOU STARA KAMIENICA...

Expositie over een Poolse dorp op de breuklijnen van de tijd

in de Boomsspijker - Recht Boomssloot 52 - Amsterdam (Nieuwmarktbuurt)

1 - 23 april 2005 - voorbezichtiging 21 - 31 maart 2005

geopend: dinsdag t/m vrijdag 10 - 17 u. - dinsdag t/m donderdag 19 - 22 u. - zaterdag 10 - 16 u.

officiële opening: vrijdag 1 april 2005 - 20.00 uur

thema-avond met inleiding, video/foto's, presentaties en muziek

uit Polen: kunstenaars uit Kopaniec *Piotr Syposz en Emanuela Czujowska*

inleiding *Kamila Jelenska* over Nemoland

met muzikaal optreden

Expositie

- presentatie van 7 dorpsorganisaties: hun dorp en hun plannen
- keuze uit het werk van de kunstenaarskolonie Kopaniec
- foto's van Lex de Lang, Iris Gerlach en Hans Geerling
- de mijnbouwplannen; de gevolgen en het verzet
- toeristische presentatie Stara Kamienica

*en... de presentatie 1e pakket van de Poolse Pakket Service,
(een nieuwe exportservice van producten uit de gemeente Stara Kamienica)*

POOLSE DORPEN WILLEN OVERLEVEN!

Dorpsorganisaties in verzet tegen malaise en bedreigingen

Meer informatie over het Matra-project, de fondsenwerving en de complete versie van projectplan van de dorpsorganisaties uit Stara Kamienica: www.pz.nl/nemo/matra.html (pdf-file 60 blz., in het Engels).

Resultaten van stages (onderzoeken, verslagen, scripties): www.pz.nl/nemo/download.html

Informatie over het Nemoproject in Polen: www.nemoland.org

Projecten van dorpsorganisaties

Een aantal lokale organisaties uit de Poolse gemeente Stara Kamienica hebben vorig jaar plannen gemaakt om het verenigingsleven in hun dorp op te starten en te zoeken materiële en financiële ondersteuning.

Het ondersteunen van dorpsorganisaties is een 'bottom-up benadering' om duurzame ontwikkeling in Polen vanaf de basis op gang te brengen. Het zijn juist de lokale comités en bewonersgroepen in de dorpen die hun eigen toekomst in handen nemen en zich verzetten tegen de economische en politieke machten die hun bestaan bedreigen. Deze organisaties hebben nauwelijks eigen middelen en lopen de reguliere subsidies voortdurend mis. Daarom wil Nemo de nodige fondsen werven voor een programma dat bestaat uit zeven lokale projecten die de dorpsorganisaties zelf opgezet hebben en uitvoeren.

Via de Matra-regeling subsidieert de Nederlandse overheid 20.000 euro, op voorwaarde dat Nemo ook 20.000 euro werft. Nemo is ook op zoek naar Nederlandse partner-organisaties voor uitwisseling en contact met de Poolse dorpsorganisaties.

Expositie en presentatie van de plannen in Amsterdam

Nemo wil niet alleen fondsen werven, maar ook de streek, de problemen en mogelijkheden van Stara Kamienica bekender maken in Nederland.

Het verhaal van Stara Kamienica met haar problemen en mogelijkheden is representatief voor de kansen en bedreigingen van het Poolse platteland. Het is de bedoeling om via een expositie het Matra-project te presenteren en de fondsenwerving te ondersteunen.

Bedreigde dorpen 'in het Toscane van Midden-Europa'

De dorpen in het Poolse Isergebergte die in een van de mooiste landschappen van Polen liggen in de uitlopers van het Silezische Reuzengebergte (vroeger bekend als het 'Toscane van Midden Europa') worden acuut bedreigd door een economische en ecologische catastrofe. Door de vrije markt en de grote concurrentie is de lokale agrarische economie ingestort waardoor het landschap verruigt en vernield dreigt te worden door grootschalige mijnbouw-projecten. Door de rampzalige gevolgen van de oorlog (de streek was vroeger Duits en de bewoners werden verdreven; de verdreven Polen namen hun plaats in) en het communisme is er geen 'gemeenschapsleven' ontstaan die de klappen kon opvangen. Ook is daardoor de waardering en bescherming van cultuur en landschap achtergebleven. Door de enorme werkloosheid (meer dan 30%) en het gebrek aan voldoende sociale en medische voorzieningen is er veel (verborgen) armoede en zijn er toenemende alcohol/drugsproblemen. Gevolg: de optimisten trekken weg, en bij de overblijvers overheersen onderling wantrouwen, apathie en pessimisme over de toekomst.

Nieuwe perspectieven

Vooraf door het lokale verzet tegen de recente mijnbouwplannen in Mala Kamienica en de activiteiten van een groep kunstenaars uit Kopaniec, zijn er de laatste jaren steeds meer dorpsorganisaties en scholen actief geworden voor hun dorp. Het effect is: meer vertrouwen in de eigen mogelijkheden, meer waardering voor lokale cultuur en landschap, versterking van het gemeenschapsleven en samenwerking met buitenlandse partners. De toetreding van Polen tot de EU heeft naast scepsis ook een nieuw elan gecreëerd en geloof in een positieve ontwikkeling

Rampzalige mijnbouwplannen

De recente mijnbouwplannen van de Poolse firma Pol Skal (eigendom van Euromarket, een groot Pools automobielbedrijf en agent van General Motors) zijn een acute bedreiging van de gemeente Stara Kamienica. De firma heeft midden in de gemeente 100 ha. land aangekocht en wil daar een open steenmijn ontginnen. Het gaat om de delving van leuciet, een mineraal voor de porselein-industrie. Het overgebleven graniet wordt vergruisd voor de wegenbouw. Het mijnbouwproject is rampzalig voor de ontwikkeling in de streek. Het gaat om de onomkeerbare vernietiging van een onbetwist waardevol natuurlijk cultuurlandschap aan de rand van natuurparken. Het geplande mijnbouwgebied ligt in de onmiddellijke omgeving van drie dorpen die onherstelbare schade zullen gaan oplopen. De schadelijke invloed (stof, explosies, licht, vrachtwagens, vergruizingmachines, dragliners, verstoring drinkwatersystemen) is groot, tot een straal 10/20 km. De lokale bevolking, het gemeentebestuur en de gemeenteraad en zelfs de provincie heeft zich vrijwel unaniem uitgesproken tegen de mijn. De gemeente heeft de keuze tegen de mijn ingebed in gemeentelijk beleid voor duurzame ontwikkeling en agrotourisme. Maar de minister van Milieu heeft namens de regering alle besluiten tegen de mijn vernietigd en wil de komst van de mijn afdwingen. Het is van het grootste belang dat de gemeente en de lokale organisaties laten zien dat er alternatieven zijn voor de mijnbouw. En dat is de uitgesproken bedoeling van dit project.

LOKALE PROJECTEN UIT 7 DORPEN

het Nemo Matra-project

Nadat de aanvraag van Nemo voor een Matra-subsidie was toegekend, gingen onder leiding van de gemeentelijke coördinator (en inspirator) Adam Spolnik in de zomer van 2004 zeven dorpsorganisaties voor het eerst in hun bestaan om de tafel te gaan zitten om concrete en haalbare projecten te ontwikkelen.

Doel van het Matra-project

1. creëren van condities om de lokale gemeenschap te activeren
2. versterken van burgerinitiatieven door het ondersteunen van dorpsorganisaties
3. creëren van werkgelegenheid en economische ontwikkeling.
4. creëren van begrip en kennis op het gebied van lokale geschiedenis, tradities en ambachten.
5. ontwikkelen van een aantrekkelijk toeristisch aanbod.

De projecten van de dorpsorganisaties

De projecten van de verschillende dorpsorganisaties geven aan op welke wijze de verschillende dorpen zich willen ontwikkelen en welke capaciteiten en potenties aanwezig zijn. Uitgangspunt van het Matra-project en de aanvullende projecten is het ontwikkelen van die capaciteiten en potenties, en het versterken van de dorpsorganisaties. De verschillende lokale projecten zijn gericht op:

1. het ontwikkelen van duurzaam toerisme (agrotourisme, educatief toerisme en gezondheidstoerisme) door het organiseren van attracties, accommodaties en voorzieningen
2. het motiveren, mobiliseren en activeren van de lokale gemeenschap door het bouwen van gemeenschapshuizen, het opzetten van evenementen, sportclubs, koren, exposities

3. organiseren van scholenuitwisseling en het organiseren van educatieve vakanties
4. organiseren van vakantie-arrangementen voor probleemjongeren in samenwerking met Poolse en buitenlandse hulpverleningsinstellingen
5. ontwikkelen van nieuwe vormen van agrarische bedrijvigheid via kennisoverdracht, stages, onderzoek en een proefboerderij
6. ontwikkelen van voetpaden en wandelroutes
7. lobby tegen de rampzalige mijnbouwplannen in Mala Kamiénica

Wat is nodig?

1. **20.000 euro** (het hele budget is 40.000 euro, 50% is subsidie via de Matra-regeling).

De dorpsorganisaties staan in de startblokken om de projecten uit te voeren. De start hangt af van de fondsenwerving van Nemo. Er is 20.000 euro nodig om de organisaties het vertrouwen te geven dat er toekomst is voor hun dorp, voor hun streek.

2. **partnerorganisaties** voor lokale dorpsorganisaties voor uitwisseling, contact en ondersteuning. Gezocht worden: een koor, sportclubs, een schaakclub, heemkunde-organisaties, een fietsorganisatie, scholen (basisscholen, voortgezet onderwijs, hogescholen en universiteiten), vrijwilligers, stagiaires (toerisme, landbouw/veeteelt, plattelandsontwikkeling)

Oproep aan Nemoleden

Steun Poolse dorpsorganisaties!

Ook Nemoleden kunnen de Poolse dorpsorganisaties helpen. Juist verenigingsleden begrijpen het belang van een lokale organisatie die mensen via een activiteit bij elkaar brengt. Daarom een oproep aan de lezers van de Vrije Wandelaar om de Poolse dorpsorganisaties uit Stara Kamiénica financieel te ondersteunen. Stuur de bijgevoegde acceptgiro op en help Stara Kamiénica!

De plannen van de dorpsorganisaties

1. Nowa Kamienica

Het opknappen van een gemeenschapsruimte en het organiseren van een tentoonstelling over het verleden en het heden van Nowa Kamienica.

Onder supervisie van de dorpsraad is een groep van 15 jongeren uit Nowa Kamienica al sinds 2001 actief met het organiseren van activiteiten voor kinderen en jongeren. Om de bevolking meer te betrekken bij de rijke geschiedenis van het dorp en om toeristen te trekken willen de jongeren oude foto's verzamelen en een expositie organiseren. Daarvoor wordt een oud gemeenschapshuis opgeknapt. De bedoeling is om daar feesten en evenementen voor de dorpsbewoners te organiseren.

2. Rybnica

Het oprichten van een vrouwenkoor

De 24 leden van de dorpsvrouwen-vereniging in Rybnica organiseren sinds 2003 bijeenkomsten voor vrouwen uit het dorp gericht op oude ambachten en gebruiken. Het plan is nu om een koor op te richten met een traditioneel en modern repertoire. Via de repetities, muziekworkshops en het maken van kostuums wil het koor zoveel mogelijk vrouwen bereiken om mee te doen. De concerten zijn bedoeld om in de regio op te treden en voor toeristen.

3. Stara Kamienica

Het opzetten en uitbreiden van een sportvereniging

De sportclub LZS Stara Kamienica met 63 leden wil haar activiteiten uitbreiden met sportevenementen 's winters in de sporthal en het organiseren van een voetbalcompetitie buiten in de zomer. De sportclub is de enige sportvereniging in de gemeente. De meeste faciliteiten zijn onvoldoende en de club heeft geen geld om de voorzieningen op te knappen en de nodige sportattributen aan te kopen. De belangstelling van de jeugd is groot.

4. Barcinek

Het bevorderen van fietstoerisme

De dorpsvereniging 'Ons Barcinek' ligt op een kruispunt van toeristische fietsroutes, en wil daarom Barcinek tot pleisterplaats ontwikkelen voor fietstoeristen, door accommodatie aan te bieden, folders en fietskaarten te maken, educatieve en culturele evenementen te organiseren en het bouwen van een informatiecentrum met een servicepunt voor fietsers. Binnen het project werken allerlei dorpsorganisaties uit de streek samen.

5. Wojcieszycze

Het opzetten van een schaakclub

De dorpsvereniging 'Vrienden van Wojcieszycze' wil door het organiseren van een schaakcursussen en schaaktoernooien voor jongeren en ouderen het gemeenschapsleven een stimulans geven. Schaken is een ideaal middel omdat het erg populair is en mensen bindt.

6 Kopaniec

Het organiseren van middeleeuwse spektakels

De kunstenaarsvereniging Kopaniec wil de toeristen die Kopaniec passeren meer attracties bieden door het organiseren van middeleeuwse evenementen. Kopaniec biedt een aantrekkelijk decor voor dit soort evenementen. De middeleeuwse muren van Kopaniec zijn in heel Polen beroemd. De vereniging wil een serie middeleeuwse kostuums en wapens maken voor de shows, spektakelstukken opvoeren, wegwijzers en promotiemateriaal maken.

7 Miedzylesie

Het opzetten van een bezoekerscentrum

De Poolse Stichting Nemo wil in Miedzylesie een bezoekerscentrum opzetten als ontmoetingspunt, onderzoekscentrum, proefboerderij en activiteitencentrum voor lokale bewoners en toeristen. Het centrum organiseert vrijwilligerskampen, zomerscholen, workshops en stages voor Poolse en buitenlandse studenten. De Poolse Stichting Nemo staat los van de Nederlandse organisatie Nemo en is actief als dorpsorganisatie met projecten gericht op duurzame ontwikkeling.

Begroting

Matra-project 40.000 euro

Toegezegde subsidie 20.000 euro

Fondsenwerving Nemo 20.000 euro

Gevraagd bedrag en totale kosten in euro's

1. Nowa Kamienica	3.090,00 - 4.890,00
2. Rybnica	3.334,00 - 3.846,00
3. Stara Kamienica	9.033,00 - 18.890,00
4. Barcinek	5.556,00 - 6.444,00
5. Wojcieszycze	4.667,00 - 6.489,00
6. Kopaniec	5.556,00 - 6.667,00
7. Miedzylesie	5.556,00 - 7.556,00
Project coördinatie	1.933,00 - 2.333,00
Onkosten, reiskosten	1.275,00 - 1.275,00
Totaal	40.000,00 58.390,00

STARA KAMIENICA

De gemeente Stara-Kamienica ligt 900 km. van Amsterdam, in de provincie Dolny Slask (Neder-Silezië), in het zuidwesten van Polen niet ver van de Duitse en Tsjechische grens, dichtbij de monumentale stad Jelenia Góra, het wintersportcentrum Szklarska Poreba en de kuuroorden Cieplice en Swieradów Zdrój.

De gemeente is ca. 11.050 ha. groot, waarvan ongeveer de helft natuurgebied en de helft cultuurlandschap. De gemeente telt ca. 5320 inwoners, waarvan 23 % jongeren en 14 % ouderen. Door de grote werkloosheid (30%, waarvan meer dan de helft vrouwen), is er een groot alcoholprobleem en een toenemend drugsprobleem bij jongeren.

De gemeente met de dorpen Stara-, Nowa- en Mala Kamienica, Chromiec, Antoniów, Kopaniec, Kromnów, Rybnica, Barcinek, Wojcieszycze en Miedzylesie ligt in de uitlopers van het Reuzengebergte (Karkonosze), tussen het Isergebergte (Góry Izerskie) en het natuurpark Bóbr-dal (Krajobrazowy Doliny Bobru), op de overgang van grote bergachtige gebieden met veel bossen, en een oud kleinschalig boerenlandschap met veel kleine weilanden, akkers, bosjes, dichtbegroeide beekdalen en dorpen met monumentale boerderijen en oude kerken. Overal zijn voetpaden. Het bijzondere van het gebied is dat in tegenstelling tot andere ex-communistische landen, de agrarische ontginningspatronen (met houtwallen, molengangen, voordren, muren en terrassen) van de 14e tot de 18e eeuw nog vrijwel intact zijn gebleven. Voor de laatste Wereldoorlog was de gemeente als 'Luftkurort' bijzonder populair bij toeristen, het gebied stond bekend als het 'Toscane van midden Europa'. De meeste bewoners verhuurden kamers. Na de oorlog is dit 'dorpstoerisme' geheel verdwenen. Net als andere Europese overgangsgebieden aan de rand van natuurgebieden dreigt het gebied, doordat het veelal braak ligt en er nauwelijks meer boeren zijn, langzaam te verbossen.

Attracties van Stara Kamienica

1. Beekdal van de Kamienica met veel schilderachtige dorpen
2. Overal voetpaden en struinmogelijkheden
3. Kasteelruïnes in Stara Kamienica en Rynica
4. Natuurreservaten in Isergebergte en Bóbrdal
5. Markante rotsformaties (Uilensteen en Heksensteen), stenen muren, molens en oude bruggen
6. Betoverde bronnen en heksenplaatsen
7. Monumentale kerken en vakwerkboerderijen
8. De middeleeuwse 'muur van Kopaniec'
9. Stuwmeer en waterkrachtcentrale

De regio

Vanaf het ontstaan van de Poolse staat in ca. 960, was het gebied rond Jelenia Góra Pools, onder de heerschappij van de Silezische Piastenhertogen. In Stara-Kamienica getuigen de ruïnes van een Piastenburg hiervan. Vanaf de 12e eeuw haalden de Silezische hertogen Duitse kolonisten naar het gebied, die rond het Reuzengebergte steden en dorpen stichtten. Belangrijkste nijverheid waren de glashoogovens en de linnenweverijen. In de 14e eeuw stelden de Piasten zich onder de Boheemse kroon en in 1526 erfde Oostenrijk het gebied. De machtige graven van Schaffgotsch waren leenheer en later eigenaren van veel land in de regio van het Reuzengebergte. In 1741 veroverde Frederik de Grote van Pruisen het gebied. Hierdoor kreeg de protestants Lutherse meerderheid vrijheid van godsdienst. Tot 1945 hoorde het gebied bij Pruisen en later bij het Duitse Rijk. Na de oorlog vestigden zich er de verdreven Polen uit oost Polen. Nadat de Duitsers een jaar met de Poolse migranten hadden samengeleefd, moesten ze in 1946 plotseling vertrekken. De Duitse ex-bewoners met bewuste herinneringen zijn nu hoogbejaard, maar weten bij hun bezoek in Polen veel te vertellen over hun manier van leven, de landbouw en de geschiedenis van de streek en de huizen. De meeste Polen zijn op hun beurt verdreven uit de toenmalige Poolse streek rond Lwów (nu Oekraïne). In de verhalen van Duitsers en Polen overheerst bij beiden de tragiek van hun verdrijving en de miskennis daarvan door de heersende machten in oost en west. Van die miskennis is het landschap in dubbel opzicht zichtbaar de dupe.

Kansen en mogelijkheden

Bijzondere aspecten van de streek die het gebied meer dan de moeite waard maken en kansrijk voor duurzame economische ontwikkeling in de toekomst:

1. De centrale ligging in Midden-Europa, tussen de grote steden Wrocław, Dresden en Praag, niet ver van Berlijn, en de strategische ligging in de grensregio Euroregio Nisse/Nysa.
2. De grote landschappelijke waarde (onaangetast waardevol cultuurlandschap, het 'Toscane van Midden-Europa') en de grote biodiversiteit vanwege de verruiging en de vele natuurparken (Reuzengebergte en drie lokale natuurparken). De natuurlijke gradiënten zijn uniek voor Europese begrippen.
3. De boeiende geschiedenis (schuivende grenzen, Pools/Boheems/Oostenrijks/Duits/Poolse geschiedenis) en de wijze waarop de geschiedenis zichtbaar is in de vele monumenten (met de grootste concentratie kastelen en paleizen in Europa), de inrichting van het landschap en de verhalen van de (ex)bewoners.

Catastrofe

Vervolg *Stara Kamienica*

Hoewel het in veel opzichten goed gaat met Polen, worden de gebieden buiten de vitale economische zones getroffen door een economische en ecologische catastrofe. De gemeente Stara Kamienica is een goed voorbeeld.

De opkomende vrije markt, de daaraan gekoppelde agrarische schaalvergroting en de verhoogde kwaliteitseisen heeft de traditionele kleinschalige agrarische bedrijvigheid in de streek vrijwel verdrongen en het gebied is economisch geïsoleerd geraakt. De belangrijkste werkgevers in het gebied (de agrarische staatsbedrijven, melkfabrieken, de grote vlasfabriek) gingen failliet en dit veroorzaakte grote werkloosheid (nu meer dan 30%).

De meeste landbouwgronden liggen braak, bedrijven houden er mee op en fabrieken staan leeg. Er is een grote werkloosheidsproblematiek en er zijn nauwelijks sociale voorzieningen om problemen op te vangen. Omdat lang de vrees bestond dat Duitsland het gebied weer zou opeisen, is er tot voorkort weinig geïnvesteerd in werkgelegenheid en (toeristische) infrastructuur. Het grote toerisme concentreert zich rond enkele monumentale steden, het Reuzengebergte en de kuuroorden; van streek- of dorps-toerisme in de (vanouds) agrarische gebieden is nauwelijks sprake. De bijzondere cultuurhistorische en ecologische waarde van de streek, die met name voor het toerisme van groot belang is, krijgt niet de erkenning die ze verdient en raakt in verval. Het toch al broze gemeenschapsgevoel in de streek (na de gedwongen volksverhuizingen in 1946 en 45 jaar communisme), raakt verder verbrokkeld. Door de geografische en economische isolatie van het gebied en de groeiende invloed van het westen, wordt de oriëntatie op het buitenland zo sterk, dat de culturele eigenheid van de streek verdwijnt. Ook de toenemende verbossing, schadelijke bouwprojecten en oprukkende mijnbouw tasten die eigenheid aan. Daardoor raakt de streek zichtbaar in verval en er worden geen toeristische en andere streekeigen producten ontwikkeld, die voor nieuwe inkomsten kunnen zorgen en die het karakter van de streek kunnen beschermen. Ook lukt het de gemeente en lokale organisaties niet om EU-subsidies binnen te halen vanwege de enorme bureaucratie, de ingewikkelde regels en grote concurrentie.

Hoewel de Poolse overheid en de Europese Unie vinden dat duurzame ontwikkeling van het gebied een integrale aanpak moet hebben (sociale, ecologische en economische problemen moeten in onderlinge samenhang opgelost worden), zijn er in de regio onvoldoende instrumenten aanwezig om de gewenste ontwikkeling te sturen. Mogelijkheden voor scholing en praktijktraining (gericht op werkgelegenheid) ontbreken. Plaatselijke organisaties en overheden weten niet goed hoe zij ontwikkelingsmogelijkheden (expertise, subsidieregelingen e.d.) kunnen vinden en aanwenden. De kansen die de aansluiting bij de EU bieden, veroorzaken soms eerder fatalisme en passiviteit dan de noodzakelijke duurzame investeringen.

Dorpsbewoners in opstand tegen mijnbouwproject

In Stara Kamienica zijn de dorpsbewoners in opstand gekomen tegen mijnbouwplannen van Poolse firma's die grote delen van beschermde natuurgebieden willen afgraven om gesteenten te winnen. Het bedreigde gebied bestaat uit een waardevol en natuurrijk cultuurlandschap aan de rand van verschillende nationale parken in het Reuzengebergte en Isergebergte in het Sudetengebied van zuid-west Polen. Dit eeuwenoude cultuurlandschap is relatief onaangetast en heeft een hoge concentratie aan monumenten: kastelen, paleizen, oude boerderijen, molens, kerken en archeologische vindplaatsen. Europese cultuurorganisaties verenigd in de ICOMOS-IFLA hebben de Poolse overheid geadviseerd de regio op te laten nemen op de Unesco Werelderfgoedlijst.

Minister negeert democratische besluitvorming

In de gemeente Stara Kamienica, tussen Chromiec en Mala Kamienica, rond Nemoland, kocht de Poolse firma Pol-Skal onder valse voorwendselen (vermomd als paardenfokker) 100 ha aan in een beschermd dorpslandschap. Begin 2003 was de burgemeester bereid de mijnbouw toe te laten. Maar vanaf mei 2003 ontstonden in de omringende dorpen massale protesten in de vorm van protestcomités die handtekeningen verzamelden en petitie schreven. Na de vele protesten herzag de burgemeester zijn mening en besloot hij de mijn af te wijzen. Ook de gemeenteraad was tegen. Daarna bleek dat zowel provincie als het gemeentebestuur procedurele fouten hadden gemaakt, dat alles weer overnieuw moest. De bewoners zijn bang dat de minister al een akkoord heeft met de mijn, en dat ze juridische spitsvondigheden gebruikt om de mijn toch toe te laten. Weliswaar beslist het provinciebestuur (Wojewoda) uiteindelijk over de mijn, maar de minister kan het besluit van de provincie vernietigen en een positief besluit afdwingen. De samenwerkende protestcomités konden zoveel fouten aantonen in de procedurele stukken, dat Pol Skal in oktober 2003 haar aanvraag introk. Dat leek op een overwinning, maar niet lang daarna begonnen ze de procedure weer overnieuw, ditmaal wijzer geworden door het protestcomité. Weer wezen de burgemeester en de provincie de aanvraag af, maar de minister vernietigde het besluit van de provincie. Het wachten is nu op een nieuw besluit van de provincie.

NEMOLAND

Ontmoetingscentrum in het Poolse Reuzengebergte / Isergebergte

Nemoland is een ontmoetingscentrum voor studenten en toeristen die het onbekende Polen willen leren kennen, nieuwe ervaringen willen opdoen en met vrijwillige inzet willen bijdragen aan de ontwikkeling van de streek. De uitgestrekte natuurgebieden en de oude cultuurlandschappen aan de voet van het Reuzengebergte en Isergebergte bieden een ideale omgeving om wandelen te combineren met leerzame, inspirerende en creatieve activiteiten

Het hart van Nemo: Nemoland in Polen

Omdat alle wandelingen in wezen rondwandelingen zijn, rond een magisch middelpunt (beginpunt? eindpunt?) heeft ook Nemo een magnetische pool, een eigen ontmoetingscentrum. Het hart van Nemo klopt in Pools Silezië, in het Reuzengebergte en Isergebergte. Daar ligt Nemoland. Juist in Polen, omdat Polen staat voor het mooiste en onbekendste wandelland van Europa. Diep in zich heeft elke wandelaar ergens 'het verlangen naar Polen'. Juist omdat Polen eeuwenlang het achterland van Europa was, vergeten, van de kaart geveegd, laat het landschap zich lezen als een legende, waarin de wandelaar ook zijn eigen verhaal kan terugvinden. Wandelaars zijn welkom in Nemoland om dit wonderlijke Polen te ontdekken!

Tussen het Reuzengebergte en Isergebergte

Nemoland ligt in het onbekende berggebied van zuid-west Polen, vroeger bekend als het Toscane van Midden-Europa, rond het keteldal van Jelenia Góra met een schat aan monumenten, beschermde natuurgebieden, kuuroorden en oude steden, omringd door de ruige bergketens van het Reuzengebergte en Isergebergte. Nemoland ligt volledig afgelegen, en toch maar 15 min. lopen van het dichtstbijzijnde dorp, op 550m. hoogte in een heuvel- en bosachtig landschap, om de Heksenberg heen, langs de beek de Kamienica. Het terrein bestaat uit veel kleine akkers, een aantal grote grasweiden, beken, verruigde percelen en een oud bos. De vele voetpaden, houtwallen en stenen muren zijn oude sporen van een zeer waardevol historisch en natuurrijk cultuurlandschap.

Wat maakt de streek zo bijzonder?

- * Het wandellandschap Een onaangetast waardevol natuurrijk cultuurlandschap in de uitlopers van de bergen, met een schat aan monumenten en bijzondere natuurgebieden. Een ideaal wandellandschap waar veel te ontdekken valt.
- * De geschiedenis De gemengde Poolse, Oostenrijkse, Duitse geschiedenis van het gebied heeft veel sporen nagelaten in het landschap, de vele monumenten en in de verhalen van de bewoners.
- * De geologie Door de bijzondere geologische ontwikkeling van dit oudste gebergte van Europa zijn er veel vindplaatsen van mineralen en kristallen.
- * De lokale verhalen en legenden Een schat aan legenden vertelt de ontstaansgeschiedenis van het landschap en hoe de mensen gedacht en geleefd hebben. Je kunt de legenden gebruiken als wandelgids.
- * Ambachten en agrarische bedrijvigheid Het zoeken naar nieuwe vormen van bedrijvigheid is een grote uitdaging en de voorwaarde voor een levende dorpseconomie. Toerisme, vrijwilligerswerk en stages kunnen daaraan bijdragen.
- * Kunstenaarskolonies De vele kunstenaars in de regio zijn de pioniers en vormgevers van nieuwe betekenissen voor het gebied. Ze vertonen graag hun werk en geven vaak workshops.
- * Het Poolse karakter De Poolse taal, keuken en cultuur is voor de meeste mensen een gesloten wereld die van harte uitnodigt om ontdekt te worden.

ACTIVITEITEN

Ontmoetingscentrum Nemoland wandelen, ervaren en leren.

- open huis: wandelen en Polen ontdekken
- eten bij Poolse boeren en kunstenaars
- als vrijwilliger bijdragen aan een project in Nemoland of in de omgeving
- verhalenprogramma voor kinderen: NME-programma (natuur&milieu-educatie) in de vorm van een verhalenproject voor kinderen en volwassenen gebaseerd op lokale legenden
- workshops bij lokale kunstenaars: glas in lood, keramiek, schilderen, muziek, theater
- zomerschool: educatieve programma's i.s.m. met lokale organisaties en scholen gericht op lokale geschiedenis, geologie, natuur/landschap, cultuur.
- ervaringsleren voor scholieren, studenten en probleemjongeren, maar ook vakantiegangers die hun vakantie zinvol willen besteden. "zelfkennis door uitdagingen".
- studentenuitwisseling, stages en onderzoek naar duurzame ontwikkeling en nieuwe vormen van agrarische en ambachtelijke bedrijvigheid via educatieve programma's en pilotprojecten. Nemo werkt samen met plaatselijke scholen, het Kolegium Karkonoskie (hogeschool van Jelenia Góra) en verschillende universiteiten.
- informatie over landschap, geschiedenis, cultuur, toerisme, accommodaties en wandelmogelijkheden in Stara Kamienica en de regio van het Reuzengebergte en Isergebergte.

Ontmoetingscentrum Nemoland

Wat is er te doen?

- * Beperkte verblijfsmogelijkheden voor studenten en Nemoleden
- * Eten bij boeren en kunstenaars in de buurt
- * Eindeloos dwalen: genieten van de stilte en de wilde natuur
- * Aanbod van wandelroutes, kaarten, achtergrondinformatie, gidsen
- * Keuze uit tientallen dagwandelingen en meerdaagse wandelingen van boerderij naar boerderij/berghut
- * Tochtjes naar onder meer het Reuzengebergte, kastelen en ruïnes, historische steden, kuuroorden, kloosters, natuurparken, museum concentratiekamp Gross Rosen of kunstenaarskolonie Kopaniec en Wolimierz
- * Workshops bij kunstenaars in de streek
- * Paard rijden, kristallen zoeken, taalcursussen, Pools leren koken
- * De mogelijkheid voor gasten om mee te werken aan de opbouw en het onderhoud van Nemoland, bijvoorbeeld seizen, bomen snoeien, paden onderhouden, verf- en metselwerk etc. * Beleven van sagen, legenden en rituelen van het Isergebergte bij de Verhalenput en op de Heksenberg
- * Avonturen voor kinderen (4 tot 88 jr): speurtochten, spoorzoeken, hutten bouwen in het Kinderbos, zoektocht naar berggeest en heks Aga, dammen bouwen in de beek
- * De mogelijkheid om er (in overleg) even zonder de kinderen er op uit te gaan
- * In de vakanties zijn er excursies van Poolse gidsen die alles weten over de geschiedenis en de natuur (flora, fauna, geologie) van het gebied.
- * Begeleide Nemo-wandelingen
- * Alle bestemmingen zijn per openbaar vervoer bereikbaar.
- * Meer informatie zie website www.nemoland.org
- * Vraag infopakket met inschrijfformulier en prijslijst aan!

Overnachten in Nemoland

- Nemoland is geen openbare gelegenheid als camping of pension, maar heeft alleen beperkte verblijfsmogelijkheden voor Nemoleden:
- * Kamers of slaapzolders, in caravans, blokhut of met de tent in de boomgaard of op het weiland
 - * Eenvoudige, maar propere sanitaire basisvoorzieningen: warme douches, wastafels en 'droge' toiletten ('dozen')
 - * 32 ha. eigen terrein met moestuin, boomgaard, beken, weilanden, heuvel en bos
 - * Dagelijks de mogelijkheid tot Pools eten bij de boer, kunstenaars of in het Nemohuis zelf, of:
 - * Zelf koken. Er is een keuken met alle voorzieningen, en de winkel is op 15 min. loopafstand
 - * Ontmoetingsruimte met terras en vuurplaats waar veel gezongen wordt
 - * Echte stilte en rust; 's nachts, maar veelal ook overdag als veel mensen 'op pad' zijn
 - * Lokale producten, zoals honing, melk, jam, gebak, aardappelen, groente, fruit, kruiden

Route

Miedzylesie/Ramberg (gem. Stara Kamienica) is een gehucht van 4 huizen tussen de dorpen Chromiec en Kopaniec, 900 km. van Amsterdam, 120 km. van Praag, Dresden en Wroclaw en 20 km. van Jelenia Góra.

Auto: Hannover, Magdeburg, Dresden, Görlitz. Na Görlitz 71 km. Volg borden Jelenia Góra. Even voorbij Pasiecznik (13 km voor Jelenia Góra) linksaf naar 'Stara Kamienica'.

Rij naar beneden en sla meteen rechtsaf, volg rechterkant van rivier, naar Stara Kamienica en Kromnów. Daar bij driesprong rechtsaf naar Kopaniec. Bij kruispunt naar rechts. Ca. 10 meter vóór het bordje Chromiec bij kruispunt asfaltweggetje naar rechts: Rechts aanhouden tot einde weg.

Bus: Vanuit Nederland gaan ca. 4x per week lijndiensten naar Legnica. Daar gaat een bus naar Jelenia Góra. Op werkdagen gaat 5x per dag een bus van Jelenia Góra naar Chromiec (eindpunt). Loop richting Kopaniec, voorbij het dorp 1e weg naar links, rechts aanhouden.

Trein: Vanuit Nederland dagtrein via Görlitz, en via streekbus naar Stara Kamienica. Loop naar Mala Kamienica, links aanhouden. Even voorbij het laatste huis, waar telefoonleiding naar links gaat, voetpad naar links, brug over beek, links/rechts voetpad naar boven (45 min).

NEMO IN POLEN

In 1998 hebben Nemo-leden het wandelcentrum in Polen aangekocht en werd het huis door de pastoor ingezegend. Een Nederlandse bioloog maakte een inventarisatie en natuurbeheerplan voor het gebied. Nemo organiseerde o.a. uitwisselingsprojecten met dorpscholen, schonk weefgetouwen aan kunstenaars, maakte een wandelroutenetwerk en zette een 'verhalencentrum' op, gericht op het verzamelen en beleven van plaatselijke sagen en legenden. Met de voormalige Duitse bewoners ontstonden uitgebreide contacten om hun verhalen en foto's te verzamelen. Vrijwilligers en gasten hebben veel oude voetpaden hersteld en houtwallen gesnoeid en Nederlandse scouts bouwden twee voetbruggen. Op het terrein werden douches, droge wc's en een blokhut gebouwd, de schuurruïne werd gerenoveerd tot werkplaats en de hooischaar is café geworden. In 2002 hebben gasten een parkeerplaats en een terras met vuurplaats aangelegd. Het bezit werd in 2003 uitgebreid met een groepsruimte en de Poolse Stichting Nemo werd opgericht. Ook worden in de omgeving elk jaar concerten georganiseerd met optredens van een Nederlands koor. 2004 stond in het teken van de lobby tegen de mijnbouwplannen en de stages van studenten.

De zomer van 2004

De augustuszomer duurde eindeloos. Wekenlang een zonnevlek op ons dak, golven van licht en warmte overstroomden het landschap. In die stroom golven de wespen, zich hechtend aan alle menselijke zoetigheden. Er broeit van alles. Zwermen ouderloze kinderen bewegen zich tussen de beek, het huttenbos, de dorpswinkel en het café. Nieuwkomers schrikken van de dozen (droge wc's), en nemen zich voor een paar nachten te blijven. Na 3 weken beloven ze plechtig volgend jaar terug te komen.

Klussen

Blijkbaar gaan Nederlanders allemaal op dezelfde manier op vakantie. Het was razend druk in Nemoland, maar alleen met pieken in de voorjaars- en zomervakantie. Dit jaar veel mensen met kinderen. Het sanitair was nauwelijks toereikend, maar werd door de gasten voor lief genomen. Letterlijk. Veel meer dan vorige jaren deden we een appèl op de gasten om het sanitair schoon te houden, onder het motto 'adopteer een wc'. En dus waren er altijd schone wc's, versierd met bloemen en tekeningen. Veel gasten hielpen met klussen en fabriceerden zelfs ware kunstwerken, zoals de borden met Nemoland en Joppe als nieuwe naam voor het café (vernoemd naar de Duitse bouwer van de toenmalige hooischaar). Eigenlijk begon het seizoen al in mei. Toen alles in bloei stond was het al behoorlijk druk. Onze trouwe gasten Dirk Jan en Henk kwamen klussen en hebben een nieuwe brug gebouwd over de beek en een slagboom bij het café. In het voorjaar heeft een groep scouts het verruigde terrein onder het café schoongemaakt. Het terrein is een echte aanwinst. Er zijn spontaan al verschillende tentplekken aangelegd. In het najaar kwam Nico terug om bomen te kappen die in de weg stonden.

Poolse maaltijden

Bijna elke dag hebben we Pools gegeten. Jacsia en Marysia kwamen 2x in de week hun kookkunsten beproeven met uitgebreide maaltijden. De meeste groenten en kruiden kwamen uit hun eigen tuin. De dorpelingen moeten vreemd opgekeken hebben.

Tegen 6 uur zwermden grote groepen toeristen uit naar boerderijen in de omgeving, om een paar uur later weer voldaan en luid pratend terug te keren. Er werd niet alleen gegeten bij Gosia en de glas-in-lood kunstenaars Marcin en Beata, maar ook bij andere burens, de familie Gibes (kinderen mogen even paardrijden) en de galerie van Piotr in Kopaniec (met kunst aan de muur en muziek na het eten).

Studenten

Het groepsappartement is in bezit genomen door studenten die de hele zomer geweest zijn. Er waren dit jaar totaal 10 Nederlandse stagiaires en 10 Poolse studenten uit Warschau die de gevolgen van de eventuele mijnbouw in kaart brachten. Daarnaast was er in juni een groep van 28 internationale studenten van Wageningen waarvoor Nemo een workshop van 4 dagen georganiseerd had. De Nederlandse studenten deden onderzoek naar de mogelijkheden voor toerisme, landbouw, tuinbouw en veeteelt in het gebied. Twee studenten van de Academie van Bouwkunst maakten een ontwerp voor een cultureel centrum op het Nemo-terrein, waarmee ze een prijs wonnen als beste afstudeer-ontwerp van Nederland. De Poolse studenten deden een inventarisatie van het landschap, vooral gericht op het bedreigde mijnbouwgebied. De Wageningse studenten liepen zowaar de minister van landbouw tegen het lijf die toevallig op bezoek was in de gemeente.

Kinderdorp

Het huttdorp is enorm uitgebreid. Omdat er veel animo was voor voetbal is eerst een terrein aangelegd op de heuvel, maar dat liep schuin en iedereen rende struikelend achter de bal de helling af. Er is een toen een nieuw veld aangelegd op de beekweide. Soms leek het een kinderkamp. De kinderen hadden hun eigen wandelroutes, tussen huttdorp en zwemplek, tafeltennistafel en de dieren. Bij de verhalenput zijn vaak de verhalen over Aga en Rübezahl verteld, eindigend met een avondwandeling naar de Heksenberg. Het pad naar de Heksenberg werd gemarkeerd met steenmannetjes. Ook de kapel werd ingewijd als verhalencentrum, vooral door de verhalen van Nelleke, Annet en Sabine.

Talenten

In de kapel zijn er op zondagochtend verschillende opvoeringen geweest van Jan en Helga met ontroerende Jiddische en Poolse liedjes. Ook bij het kampvuur is uitbundig gezongen en muziek gemaakt. Onvermoede talenten kwamen naar buiten, zoals een Peruaanse zanger, die niet meer wist dat hij het in zich had. In het café is een ware jamfabriek ontstaan. Onno fabriceerde tientallen potjes pruimenjam. Verschillende andere gasten maakten bessensjam van de zwarte bessen die door jongens uit het dorp in emmers aangeleverd werden. Bij het kampvuur zijn verschillende keren grote spelen georganiseerd. Er zijn veel verjaardagen gevierd, met veel gebak. De verjaardag van Evelien werd gevierd met een echte disco, iedereen ging uit z'n dak. Onze stenenman Niek heeft de stenenbewerkings-apparatuur geïnstalleerd. We kunnen nu de stenen die we vinden ook zelf splijten, slijpen en polijsten.

Bezoekers

In tegenstelling tot vorige jaren waren er minder eenlingen en Nemoleden op bezoek, en meer gezinnen en mensen die Nemoland via internet gevonden hadden. Alle bezoekers zijn lid geworden. Er waren opvallend veel bezoekers uit het noorden van het land. Er is één Nemogroep geweest die met een verzorgde reis waren olv Mathilde.

Peter heeft elke week kennismakingswandelingen georganiseerd en veel verteld over de achtergrond van het project. Het paardrijden bij Michal is goed bevallen. Hij heeft ook een keer met alle kinderen een ritje gemaakt in zijn hooiwagen. We kregen bezoek van de vrouwenvereniging van Rybnica die de weefgetouwen in ontvangst namen. In het voorjaar is de familie Joppe op bezoek geweest, de voormalige Duitse bewoners.

Beheer

De verbouwingen zijn stilgelegd in afwachting van de noodzakelijke vergunningen. Ook moet het perspectief van de mijnbouwplannen duidelijk worden. Per 1 augustus is Kamila Jelenska vaste beheerder geworden van Nemoland. Zij is Poolse, maar spreekt vloeiend Engels en Nederlands. Zij heeft veel ervaring met het opzetten en managen van projecten. In het hoogseizoen springen Peter en Mathilde bij.

Wil je Nemoland ondersteunen?

Zonder ondersteuning zijn de plannen voor 2004 niet mogelijk; bijv. de bouwplannen van de schuur. Je kunt op verschillende manieren participeren in Nemoland. Namelijk door donateur, obligatiehouder of participant te worden. En natuurlijk door het bieden van praktische steun als actieve gast of vrijwillige medewerker.

NEMO-KINDERLAND

Kom jij ook?

Nemoland ligt in het zuidwesten van Polen. Het is een huis met daaromheen allemaal weilanden om op te kamperen, en oude ruïnes. We hebben er een eigen café met een bar waar kinderen meestal inschenken en serveren, elke avond gaat bijna iedereen naar het café en maken we (de kinderen) naast het café een kampvuur en worden er spannende verhalen verteld over de berggeest Rübezah! (zeg: rubentsaal.). Vlakbij Nemoland ligt een groot gebergte: het Reuzengebergte. Dat is een groot gebergte met enorme rotsblokken die volgens de legendes door de berggeest Rübezah! naar het gebergte is gegooid (dit verklaart waarom er zoveel ruïnes zijn!). Ook hebben we een huttenbos, dit bos is alleen voor kinderen (als er grote mensen komen worden ze er meteen uitgegooid) en er worden heel veel hutten gemaakt door de kinderen. Alle hutten worden gemaakt van boomstammen en touw (spijkers zijn verboden). Elk jaar komen er weer heel veel kinderen en worden er weer veel hutten bij gemaakt. Soms gaan we 's avonds met z'n alle naar de tweede of derde verdieping van de hutten om zwijnen of reeën te bekijken (of natuurlijk de vele sterren). We hebben in Nemoland ook een kat, twee honden: Rex (een hele kleine hond) en Simba (een kleine-grote hond), en twee geiten. Nou, het lijkt me leuk als jij ook komt, want hoe meer zielen hoe meer vreugd!!!!

Machiel 11 jr.

Voetbalclub Nemoland

Nemo heeft inmiddels ook een voetbalclub! Met een eigen voetbalveld. Spontaan ontstaan in Nemoland. Zet een stel kinderen met hun vaders bij elkaar en....er wordt gevoetbald. Eerst op het weiland achter het huis. Dat was reuze gezellig, het weiland loopt behoorlijk schuin. Dus de voetballertjes rolden soms achter de bal de heuvel af, recht in het publiek. Want publiek was er! Eigen stoeltje mee, kopje koffie erbij, en roepen maar. Het veld werd al gauw te klein. De vaders gingen aan de slag op het grote weiland onder bij de beek. daar verzezen al snel twee echte goals. En de club werd verplaatst. Eerst nog met tegenzin, want nu moest je wat verder lopen met je koffie en je stoeltje. Maar het voetbalveld had zo'n aantrekkingskracht, dat iedereen al snel mee ging voetballen!

De stagiaires Theo en Vera waren scheidsrechter, dan wel aanvoerder en wisten de boel behoorlijk op te zwepen. Je voelde je toch echt een watje als je aan de kant bleef zitten....

Dus deed iedereen mee, sommigen voor het eerst van hun leven! En dan valt het erg tegen, het lijkt zo makkelijk. En gevaarlijk is het zelfs! Want Annemieke, journalist en toch best wat gewend, struikelde over de graspollen en bleek geblesseerd. De EHBO rende natuurlijk met een brancard het veld op, bracht haar naar huis en daar bleek het zo ernstig dat ze met een ambulance midden in de nacht nog naar huis in Berlijn werd gebracht. Het bleek een gescheurde spier.

De voetbalclub werd hierdoor niet ontmoedigd, en het werd helemaal echt toen de jongens op de markt in Jelenia Góra oranje t-shirts vonden met Makaay en van Nistelrooy!

Puberen in Polen

De kinderen een kinderbos, maar de pubers....?. Een nieuwe ontwikkeling werd in gang gezet door de pubers die er deze zomer waren. Veel dingen werden te kinderachtig bevonden. De nieuwe schuur in aanbouw werd de hangplek, met tafeltennistafel en een eigen gemaakte hangmat/stoel. De disco werd uitgevonden. In het eigen café op zaterdagavond, werd er opeens flink gedanst! En iedereen bleek het leuk te vinden, van een oude wasmachine werd een heuse discolamp in elkaar gezet en voetjes van de vloer! En dat op een natuurcamping.....maar de eindtijd was gewoon 24.00 uur, en iedereen had daar vrede mee. Ook bleken de quizavonden een succes, net als de spelletjesavonden. En zelfs de pubers deden mee aan de Poolse lessen die Kamila, onze beheerder, in het Café gaf.

Stenen zoeken

Nemoland ligt in een interessant geologisch gebied, dat is voor de mijnbouw interessant, maar ook op het gebied van (half)edelstenen is er veel te vinden. Dankzij de kennis hierover van onze Poolse gids Slawek en het enthousiasme en de deskundigheid van Niek, een van de gasten, staat er nu in de schuur een apparatuur om de stenen te zagen, te schuren en te polijsten. We moeten er ons nog in bekwamen, het is natuurlijk reuze spannend om zelf stenen te zoeken en doormidden te zagen en dan.....Meestal zit er niks in, maar toch is er kans op een bergkristal of een mooie agaat. We willen in de toekomst hier veel meer mee doen, meer te weten komen over interessante vindplaatsen in de omgeving en ons bekwamen in de apparatuur. Als er Nemoleden zijn die ons hierover kunnen adviseren of willen meewerken, dan graag! Mathilde Andriessen is contactpersoon.

Antoniów

Stained Glass Studio Beata and Marcin Chlebowski

De glas-in-lood-studio van Beata en Marcin is voor alle bezoekers van Nemoland een attractie, niet alleen door de prachtige kunstwerken, maar ook door de kostelijke vegetarische maaltijden. Veel gasten hebben er glas-in-lood objecten aangekocht. Nemo biedt het werk van Beata en Marcin in Nederland aan en regelt het vervoer. Op het Nemokantoor zijn voorbeelden te zien en veel foto's. Informatie en bestellingen: bel/mail Mathilde 020-6817013, polen@pz.nl.

Since 1990 Beata and Marcin Chlebowski were born in 1965 - Beata in Cracow and Marcin in Warsaw. They met in Warsaw while still at school. They had common interests: art., architecture, music and walking in the mountains. In 1989 Beata had completed architectural design at the Collage of Architecture in Warsaw, Marcin had been practicing at a Sculpture and Modelling Studio at the Grand Theatre in Warsaw. It was then, during one of their mountain trips, when they found a place which enchanted them. They made a quick decision. The same year they left Warsaw with their 1-year old son Igor and moved to Antoniów in Izery Mountains. A year later, their second son, Jonasz, was born.

The idea to open up a stained glass studio came up as a result of a sudden impuls during a visit to a stained glass studio in Warsaw. The amazing world of glass, which they had then seen, stimulated their imagination that much that they got inspired to create and make their own ideas a reality. The Stained Glass Studio "Antoniów" has now been existing for 14 years.

Beata and Marcin work with LIGHT. Light is the basic material which they use. All their works are made on demand and they are based on their own designs. Rarely are they separate creations, most often being missing elements in particular interiors, matching the needs of particular personalities.

This kind of influence which stained glass can exert and such function of light is of great interest to the artists. Another important activity of the studio is reconstructing and restoring historical stained glass.

The place where they live and work - the village Antoniów - is very important in their artistic pursuit. Their studio is called "ANTONIÓW" not for no reason. This place in Góry Izerskie, far from the noise of the world, gives them shelter, appeases them, isolates - in the positive way, constantly inspires, allows for concentration so important in what they do, changes their work in MEDITATION.

The works of Marcin and Beata are to be found in many private houses all around Poland, mainly in Warsaw, but also abroad: in Germany, USA and Israel.

Beata and Marcin are constantly developing their Studio. At the moment they are rebuilding it with the aim of arranging a gallery there. That gallery, with permanent exposition of Chlebowski's works, will host other exhibitions' openings, artistic meetings, concerts. A new form of Marcin and Beata's activities are to be stained glass workshops.

*Antoniów 17, 58-512 Stara Kamienica
tel. 0048-75-7543740*

Aanbod van stages, onderzoeken en vrijwilligerswerk in Nemoland Polen Studenten gezocht voor lokale projecten gericht op duurzame ontwikkeling

Vanuit het ontmoetingscentrum Nemoland in zuid-west Polen coördineert de Nederlands/Poolse Fundacja Nemo verschillende lokale projecten voor duurzame ontwikkeling. Voor studenten zijn er mogelijkheden voor stages, afstudeeronderzoeken of vrijwilligerswerk. De activiteiten kunnen zowel in Polen als in Nederland plaatsvinden. Nemo werkt samen met plaatselijke Poolse (hoge)scholen en universiteiten. Zie www.pz.nl/nemo/stages.html

Nemoland in het Poolse Reuzengebergte/Isergebergte werkplaats voor duurzame ontwikkeling

Nemoland is een ontmoetingscentrum aan de voet van het Reuzengebergte en Isergebergte in zuid-west Polen, 900 km. van Amsterdam, met het doel om toerisme te combineren met educatie en concrete projecten voor lokale ontwikkeling vanuit een integrale benadering waarbij dorpsstoerisme, natuur/landschapsbescherming, agrarische en ambachtelijke bedrijvigheid elkaar aanvullen en versterken. Daarbij worden dorpsstoerisme en agrarische bedrijvigheid gezien als basis voor de duurzame ontwikkeling van de streek. Uitgangspunt is het versterken van lokale potenties en initiatieven.

Voor studenten zijn er aantrekkelijke mogelijkheden voor stages, afstudeeronderzoeken, vrijwilligerswerk en educatieve programma's omdat hierbij alle aspecten van duurzame ontwikkeling aan bod komen. Bovendien bevindt Polen zich in een interessante overgangssituatie met alle daarbij behorende problemen en mogelijkheden. Door de ligging in het Pools/Duits/Tsjechische grensgebied (Euroregio Nysa) krijgen de projecten vanzelf Europese dimensies.

De plannen van Nemo voor duurzame ontwikkeling krijgen een extra dimensie omdat ze functioneren als alternatief voor de plannen van de Poolse mijnbouwfirma Pol Skal die in het gebied een grote open

steenmijn wil gaan exploiteren. De steenmijn zou elk perspectief op duurzame ontwikkeling voorgoed vernietigen. Tot nu heeft een sterke plaatselijke lobby de plannen tegengehouden. De plaatselijke en provinciale overheden zijn aanspreekbaar voor alternatieve projecten. De bijdragen van de studenten spelen hierbij een wezenlijke rol.

Studenten gezocht!

Nemo zoekt studenten die mogelijkheden willen onderzoeken voor duurzame ontwikkeling in Polen, bedrijfsplannen maken en pilotprojecten helpen opstarten. Vrijwilligers kunnen daarbij concrete ondersteuning leveren. De activiteiten van de studenten dienen te leiden tot concrete en bruikbare producten en resultaten.

Er zijn korte en langere stages mogelijk, in de vorm van onderzoeks- en praktijkstages.

De opzet van de stages en onderzoeken worden binnen het bovenstaande kader, afgestemd op de mogelijkheden, wensen en voorkeuren van de student en begeleiders. Fundacja Nemo is een non-profit organisatie en kan de studenten niet betalen. Wel biedt Nemo de faciliteiten, de begeleiding en een heldere structuur voor de stage en de onderzoeken. De student werkt in een klein projectteam en heeft als projectmedewerker en teamlid medeverantwoordelijkheid voor het slagen van het project.

Onderwerpen voor stages en onderzoeken

1. Vervolgonderzoek in aansluiting op de stages en onderzoeken van 2004
 - Het opzetten van een schapenhouderij en een kaasmakerij
 - Onderzoek naar Europese subsidieprogramma's voor een aantal concrete projecten
 - Het opzetten van programma's voor 'ervaringsleren' en 'transformatietoerisme'
2. Maken van een ontwikkelingsplan voor dorps-toerisme in de gemeente Stara Kamienica en de regio Iser/Reuzengebergte, eventueel gecombineerd met een landschapsplan, een pr-plan en een website.
3. Marktonderzoek gericht op nieuwe lokale toeristische producten, afnemers (touroperators, reisorganisaties, jongerenorganisaties) en nieuwe doelgroepen (marketing en promotie).
4. Marktonderzoek naar de voorwaarden en mogelijkheden van gezondheidstoerisme en educatief

- toerisme (bijv. het aanbod van resocialisatie- en reïntegratietrajecten, zorgboerderijen, educatieve schoolreizen, zomerschool, workshops).
5. Onderzoek naar de bereidheid en voorwaarden van Nederlandse ondernemers en kenniscentra te investeren in duurzame toeristische en agrarische ontwikkeling in Stara Kamienica en de regio Iser/Reuzengebergte.
 6. Onderzoek naar de voorwaarden en mogelijkheden van akkerbouw, veeteelt en/of tuinbouw in het gebied, in de vorm van pilotprojecten.
 7. Haalbaarheidsonderzoek naar de verwerking van agrarische producten tot streekproducten, via plaatselijke werkplaatsen (het opzetten van productielijnen, afzetketens, marketing en promotie).
 8. Historisch onderzoek naar de geschiedenis van de streek en sociale veranderingsprocessen.
- Zie www.pz.nl/nemo/stages.html

Praktijkstages en vrijwilligerswerk

Nemoland biedt verschillende mogelijkheden voor studenten die de Poolse situatie willen ervaren en concreet bij willen dragen aan duurzame ontwikkeling.

1. Nemoland

- a. Als assistent beheerder in het gastenseizoen (begin mei en juli/augustus)
- b. Als coördinator van de kinderactiviteiten.
- c. Meewerken aan de opbouw en het onderhoud van Nemoland, bijvoorbeeld seizen, bomen snoeien, paden onderhouden, bouwprojecten etc.

2. Meehelpen bij het opzetten en uitvoeren van de projecten van de plaatselijke dorpsorganisaties.
3. Onderzoek in Nederland (bv. marktonderzoek)
4. Vrijwilliger op het Nemokantoor in Amsterdam
5. Ontwerpen en maken van PR-materiaal, presentaties, publicaties en websites

Uitwisseling

Nemo heeft in 2004 een samenwerkingsovereenkomst gesloten met het Kolegium Karkonoskie, de Hogeschool van Jelenia Góra. Ook werkt Nemo samen met het lokale voortgezet onderwijs in Stara Kamienica en de basisscholen in de dorpen.

In het kader van deze samenwerking zoekt Nemo onderwijsinstellingen en studenten om uitwisselingsprojecten en educatieve programma's op te zetten.

Workshops

Voor groepen studenten of scholieren kan Nemo workshops aanbieden gericht op de kennismaking met de Poolse omgeving. Nemo kan complete arrangementen verzorgen met educatieve en culturele programma's, bivaks en survivaltochten, excursies en wandeltochten.

In 2004 organiseerde Nemo een workshop voor 30 studenten uit Wageningen in het kader van het MAKS-programma van de Universiteit van Wageningen (Management of Agro-ecological Knowledge and Social change).

Stages en onderzoeken in 2004

Meer informatie en stageverslagen zie www.pz.nl/nemo/stages.html

Afstudeeronderzoek van Eline Lommen (NHTV, Hogeschool van Toerisme in Breda). Probleemjongeren in Nemoland? Geen probleem! Onderzoek naar de voorwaarden van ervaringsleren-programma's in het buitenland, voor koepels van jeugdhulpverleningsinstellingen. Aan bod komt: wat is ervaringsleren, de doelgroep, de behoeften van de jeugdhulpverlening en het aanbod van Nemoland.

Afstudeerproject van Maarten Peters en Jonathan Hibma in het kader van hun architectuurstudie aan de Hogeschool van Amsterdam. Zij maakten een ontwerp voor een centraal gebouw voor Nemoland, als ontmoetingscentrum, expositieruimte, verhalencentrum, ruimte voor optredens en evenementen, verkoop van streekproducten, café, centrale plek binnen en buiten dat als magisch centrum functioneert (bv vuurplek). Het ontwerp is winnaar geworden van de Vitae bouw prijs.

Afstudeeronderzoek "NEMO, rural development and the European Union", van Hanneke Lankveld (International Agri-Business Management, Hogeschool Larenstein Deventer). Onderzoek naar de mogelijkheden en financiële ondersteuning voor plattelandsontwikkeling in Stara Kamienica, in de vorm van een bedrijfsplan. Veel aandacht voor Europese programma's, fondsen en duurzame agrarische ontwikkeling.

Afstudeeropdracht van Hilbert Tijmes en Neeltje van de Vossenbergh (Hogeschool van Utrecht lerarenopleiding aardrijkskunde, specialisatie Natuur- en Milieueducatie). Zij hebben een educatief en toeristisch weekprogramma gemaakt voor scholieren gebaseerd op een sprookje over Aga en Rübezahl, geschreven door Neeltje, met prachtige tekeningen.

Bedrijfsplan voor Nemoland door Mariska Tjon A Loi van de Hanzehogeschool Groningen (International Business & Management Studies), met de organisatiestructuur van Nemo, een SWOT-analyse, toekomstmogelijkheden, de Poolse wetgeving en een marketing-plan.

Grote stage van Miranda Bink (Plattelandsvernieuwing, afstudeerrichting Groen en Landschap aan de Hogeschool INHolland in Delft). Onderzoek naar de kwaliteiten van de streek, de kenmerken van het landschap, de ontstaansgeschiedenis en cultuurhistorie en de (toekomstige) attracties op het gebied van natuur en cultuur. Miranda heeft de stage niet kunnen afronden, maar wel veel bruikbare gegevens verzameld.

Projectstage van Theo Wijma en Vera Velstra (Hogere Landbouwschool Van Hall Instituut Leeuwarden). Onderzoek naar de mogelijkheden van veeteelt, en de verwerking van landbouwproducten in Zuidwest Polen. Onderzoek naar de mogelijkheden van veeteelt in het gebied op en rond Nemoland en onderzoek naar de verwerking van agrarische landbouwproducten die geproduceerd kunnen worden op Nemoland. Theo en Vera hebben 4 maanden in Nemoland gewoond en ook veel geholpen met klussen.

Oriënterende stage van Titus Galema (student akker/tuinbouw Hogeschool Larenstein Deventer) met een uitgebreid onderzoek naar de mogelijkheden voor geïntegreerde tuin- of akkerbouw in de gemeente Stara Kamienica in Zuid-West Polen. Rapport over de samenstelling van de markt van duurzaam toerisme naar Polen met knelpunten en aanbevelingen door Ralph van Es (HBO-opleiding plattelandsvernieuwing in Haarlem). Emiel Elgersma (Haagse Hogeschool) maakte een nieuwe website voor Nemo beheerd vanuit een centraal Content Management Systeem.

Zomerstage Jiska de Vries (studente Plattelandsvernieuwing aan Hogeschool Larenstein te Deventer). Doel van de stage was het leiden van mensen in groepsverband bij uiteenlopende activiteiten.

Meeloopstage van Bart Janszen (opleiding: Recreatie, Toerisme en Cultuur, HBO HS Delft) op het Nemokantoor in Amsterdam.

Recovering the Rural Landscape in the Izery-Mountaines

Józef Zaprucki - Kolegium Karkonoskie - Jelenia Góra

Paul Evans wrote in his 2001 article on lost landscapes in England that the rural landscapes vanished in the last few decades because of the rapid development of industry and agricultural techniques. The coppice and spinney woods were bulldozed and the hedges grubbed up. The situation of the rural landscape in the Izery Mountains could be described as contrary to the English one, however the implications are the same: the disappearance of historical landscape. This landscape is vanishing because of the poor state of the Polish economy in recent decades, which meant that farmers were not in a position to cultivate the land. The so-called "pioneering species" of trees encroached on the acres and meadows. The significant grid of rural lanes, trails, footpaths, bridges, and walls disappeared in the obscurity of the wood.

Now we are facing the fact that the current reshaping of the ancient rural landscapes has an enormous negative impact on ecological balance in the region of the Izery Mountains. We would like to show firstly what the implications are when the wood is advancing onto uncultivated land. The most aggressive tree species are the so-called „pioneering species” like birch, Aspen, and alder. They are in a position to take possession of the uncultivated land within a few years. On farmland left to itself, saplings up to 30 centimeters can grow in three years. On abandoned meadows, the process is slower. This causes a simplification of the food chain of historical proportions in the wood and meadows. The vanishing meadowland means that the crucial herbs like thyme, wild strawberry, and yarrow are being replaced by hardier varieties of grass and mushrooms. This further reduces the population of rare insects as well as other animals; we have seen a reduction in the diversity of bird and butterfly species in the growing wood.

A real indicator for the balance between meadows and wood in the rural landscape is the population of hares. In the Izery Mountains, the hares have almost vanished due to the advance of the wood. A similar fate has befallen the rodents who inhabit the meadows and fields, which has in turn affected predator birds like buzzards and hawks which prey on them. It is a paradox that there were more hares in this region during the 1970s and '80s, despite the heavy use of artificial fertilizers by farmers. The reason is that there were many acres of grains and potatoes, as well as meadowland, which provided a source of food for the hares and other animals. Today in the meadowland, it is impossible to find herbs which once thrived there.

The crucial task of our generation is to try to retrieve the historical rural landscape of the Izery Mountains, in order to restore the ecological balance and to promote sustainable agrarian development for the region. The first step for accomplishing this is to organize meetings of farmers in the community in order to discuss these issues. Joining the European Union and the accompanying subsidies are possible motivations for farmers to take part in this project. Local non-governmental organizations (NGO) could take the leading role here. The NGO are experienced in making plans, preparing schedules and budgets, and applying for grants.

The program to save the Izery Mountains and their rural landscapes should include the following points: 1. A detailed map of the affected land claims 2. A schedule for retrieving each claim 3. An agreement between an NGO and the farmers covering: (a) an analysis of the wooded species, (b) expenses and compensation, (c) a plan for on-going cultivation of the land by farmers, (d) a strategy for restoring lanes, trails, footpaths, and ancient orchards (including grafting ancient species of apples and berries), and for their future up-keep. The indigenous German Silesian species of trees, from before the Second World War, resist low temperatures and common parasites from this area. Their fruits can be marketed as an ecologically friendly product that benefits the community, which will attract local residents as well as tourists from Western countries. This commitment to the environment also affects the social fabric of the region. After the bleak years of socialism and the difficult transition to capitalism, many people have lost touch with their natural surroundings. Part of our identity is related to our environment, and the restoration project in the Izery Mountains will foster local pride as well as a closer connection to nature. Making people feel connected to nature leads them to feel responsible for their region and to protect it.

An innovative idea from the United States would fit in well with our aims in the Izery Mountains. People have begun to use goats as biocontrol agents instead of chemicals or machines to eliminate twigs, shrubs, and leaves. Due to the low cost and environmentally friendly nature of using goats, the balance between the retrieved meadows and the wood can be more easily maintained. In addition to use in their own fields, farmers could hire their goats to other farmers who want to control the growth of trees and shrubs in the reclaimed lands. The goats provide a source of income for the owner, as well as a cheap and efficient means of sustaining the newly recovered meadows and farmland.

IZERY MEETING POINT

Stara Kamienica Cross Culture Center for walking, learning, understanding and experiencing local history, nature/landscape, farming, crafts and art

Introduction

The Izery Meeting Point is an international meeting point for students and visitors who want to experience unspoiled nature, historical landscapes and hidden treasures in Poland. The Izery Meeting Point presents its region as a treasury of local legends and road map for ramblers and explorers. Lying in the borderland of central Europe, the meeting point is meant as a crossing point for exchange and education activities focused on local culture and nature.

By offering this, the meeting point wants to contribute to the appreciation and the development of the region by means of projects for conservation, protection and promotion of its culture and ecological activities. Since May 2003 its existence was threatened by the plans to open a mine in the nearby area. However, thanks to the firm attitude of the local community, local government (gmina) and regional authorities (Wojewoda) these plans were rejected. Since the mining company can appeal from this decision to the ministerial level, it is important to gain support for the project of Fundacja Nemo which offers an alternative to the mining plans.

The goal of this project is to prepare and work out the program of activities in 2005 and 2006 for the Izery Meeting Point, managed by the Polish foundation Fundacja Nemo. The facilities for the Izery Meeting point are established from 1998 to 2004 by volunteers of the Dutch Association Nemo. The meeting point offers facilities to students, locals and visitors who want to participate in volunteer-activities, educational, art and health-programs. The meeting point is not a commercial camping or hotel. The facilities are situated on an estate of 32 hectares, with gardens, orchard, creeks, meadows and woods, near nature reserves. Activities are: organizing walking trips, summerschool, workshops, internships, excursions, programs for children, working holidays for volunteers who help to protect the countryside, to restore footpaths and monuments. In 2004 the Fundacja Nemo is officially registered and in 2005 the Izery Meeting Point will start to organize its programs.

Motivation for the project

The activity program of the Izery Meeting Point is based on an integration of education, tourism and sustainable local development. This integral approach suits to much needed regional development. The project offers a perspective on the development of new means of existence and new means of production. Furthermore it benefits the local populations directly. The idea is guided by local development plans such as " Strategy for sustainable development of Stara Kamienica district (Stara Kamienica December 2000)" drawn according to Agenda 21 recommendations. Polish people themselves want co-operation and exchange on the basis of equality and are very resourceful. This project offers a pragmatic base for diverse form of participation. It is also in line with current EU policy especially in linking tourism to rural development. There is a specific interest in regions near borders (Euroregions). This project also joins up with other initiatives present in the Euroregion of Neisse to which it belongs (Czech North-Bohemia, German/Polish Lower Silesia). Co-operation with German and Czech partners is part of the project. The project focuses on integration and exchange. For that reason local non-profit organisations, private enterprises, artists, schools and authorities are invited to participate. Stara Kamienica is in fact situated in the heart of Europe, between Prague, Warsaw, Dresden and Berlin.

Project Aims

1. *Empowerment and community building activities, like events, cultural exchange, new economic activities targeted at the local inhabitants.*
2. *Appreciation, upgrading and preservation of the local ecological, cultural and historical heritage, emphasizing the values of local culture, landscape, traditions and crafts.*
3. *Building understanding and awareness of different cross border cultures.*
4. *Generating new concepts and trends for promotion and corporate identity of sustainable rural tourism in the border zones of the Euroregio.*
5. *Promoting sustainable economic activity, offering alternatives for the Pol-Skal mining plans.*
6. *Cooperation with other NGO's and schools in the region. This project offers a pragmatic base for diverse form of participation. It is also in line with current EU policy especially in linking tourism to rural development. There is a specific interest in regions near borders (Euroregions). This project also joins up with other initiatives present in the Euroregion of Neisse to which it belongs (Czech North-Bohemia, German/Polish Lower Silesia). Co-operation with German and Czech partners will be part of the project.*

Project beneficiaries:

Locals, inhabitants of the Polish, Czech and German Euroregio Nysa/Neisse, German heritage tourists, Polish and foreign students, nature and culture oriented tourists from Poland and abroad, people with social, mental and health problems.

Activity Program Izery Meeting Point 2005/2006

education, training, practise and exchange for students and tourists

Fundacja Nemo, in cooperation with Kolegium Karkonoskie, local schools and NGO's offers educational programs for students and tourists interested in agricultural and social change in its broadest sense and which would like to extend its contacts to Eastern Europe. This program offers many possibilities to combine education, training, practise and exchange by:

practical training and internships; summer school and workshops; scientific research and student exchange

The objectives of the programs are:

- 1 To apply acquired insights obtained during the theoretical classes and research to a practical situation.*
- 2. To gain social and cultural understanding of the development problems and potentials in the region of*

Stara Kamienica (south-west Poland), possibly in the context of Poland's admission to the European Union.

- 3. To assess possibilities for future cooperation between involved partners in western Poland and student internships and exchanges, interuniversity cooperation, etc.*

- 4. A rural appraisal of the regional development opportunities and constraints can be made visiting a range of key actors in the regional development efforts.*

Planned activities

- 1. Summerschool and volunteer camps:*
- 2. Internships and training programs*
- 3. Workshops (one week, minimum 3 days)*

1. Organizing summer schools and international volunteer camps

When: 8 weeks: May 1 -14; July 3 – August 13 2005

Who: foreign and Polish tourists and students

Aim: To organize educational, theoretical and practical volunteer activities for tourists and students who during their holidays want to contribute to the sustainable development of Stara Kamienica and building up the Izery Meeting Point. Each week has a special subject:

Activities:

- Week 1 May 1-7; subject: Springtime
- Week 2 May 8-14; subject: Culture
- Week 3 July 3-9: subject: History

- Week 4 July 10-16; subject: Farming
- Week 5 July 17-23; subject: Geology
- Week 6 July 24-30; subject: Legends
- Week 7 July 31 - August 6; subject: Farming
- Week 8 August 7-13; subject: Nature

Furthermore other practical activities will include restoring landscape elements (walls, pilgrim-roads, footpaths, bridges), restoring historical stables and facilities of the Izery Meeting Point.

2. Organizing Internships and training programs for students

Research to new concepts for sustainable development, focused on agrarian development, rural tourism and protection of culture, nature and landscape. In 2005 Fundacja Nemo wants to work out the research-reports of Dutch students (Eline Lommen, Hanneke Lankveld, Theo Wijma, Vera Velstra, Titus Galema) in 2004 about the possibilities for new economical activities in Stara Kamienica. The education and trainee activities will be based on experiential learning: learning by experience.

In 2005 Fundacja Nemo wants to continue the existing cooperation with LUW (Agrarian University Wageningen), Dutch Agrarian High schools (Van Hall, Larenstein), the Dutch Tourist Academy in Breda and other High Schools by offering trainee and exchange programs with Polish universities and schools. Fundacja Nemo wants to integrate these programs within its existing cooperation with Kolegium Karkonoskie and the University of Warsaw.

3. Workshops (one week, minimum 3 days)

a. Workshop Local legends and fairy tales.

In holiday-seasons May 1 -14; July 3 – August 13 there will be each week a program for children based on local legends. Local legends will be the framework for lots of activities for children and tourists, to gain support and sympathy for historical and natural values of the region. People will experience the legends by workshops, theatre, reading and walking. (in cooperation with Association Kopaniec, tourist organizations and local schools).

The aim is to use local legends to raise identity for the region and find new concepts for tourist promotion. Weekprogram: Reading 5 days the 5 chapters of the Aga/Rübezahl storey. Each day has a subject, linked to local history and nature. Children are asked to make a presentation. The 6th day there is a common presentation and theatre.

b. Workshop Experimental learning for troubled youth Learning by doing.

The aim is to develop new concepts for youth-aid, as well for Dutch troubled youth as for Polish youth, based on experiential learning in natural environments. The goal is to learn about yourself, your capabilities and about others through experiencing of difficult and strange situations. This experience is acquired through participation in various activities in natural surroundings, like demanding hiking excursions, work in nature, participation at useful projects, contacts with the local population and/or via workshops and exchange projects. In experiential learning participants work on perseverance, self-confidence and creativity with a lot of space for effort, performance and improvisation. In strange surroundings, the participants come to understanding of an important part about themselves and about the cooperation with others. Though this process they learn about themselves as individuals and as part of

a group better and they can use the opportunities presented in this way.

Fundacja Nemo wants to organize bivak camps in cooperation with Cardea, a Dutch help-organization for troubled youth, which organized already a week for Dutch troubled youth in Mala Kamienica.

Program: 3 bivak camps in May, June and July 2005.

The groups will create their own facilities, take their own coaches with them and make their own programs based on experiential learning.

c. Workshop Learning and Experiencing Stara Kamienica

In 2004 Fundacja Nemo offered a workshop to 32 students of the Dutch Agrarian University in Wageningen.

The program was tailor-made. Nemo can offer this program to other schools or universities. Of course the program can be adapted.

Nemo in Poland: experience so far:

1. Organizing international volunteer-camps 1999 - 2004
2. Coordinating Dutch Day (cultural event in Stara Kamienica) 2002, 2003, 2004
3. Student programs, stages and workshops 2003, 2004
4. Organizing a camp for troubled youth, 2004
5. Inventory of footpaths in Stara Kamienica and designing a footpath-network
6. Restoring old footpaths and building 3 bridges
7. Coordinating meals for tourists with local farmers and artists
8. Identifying Dutch farmers wishing to invest or to open an activity in Stara Kamienica area. Nemo has organized seven visits of interested Dutch farmers and gardeners
9. Promotion of products from Stara Kamienica in the Netherlands (for instance leaded glass, art, jam)
10. Producing a video for Dutch TV by Jan Stap with interviews about the problems of the region
11. Promotion of Stara Kamienica in Amsterdam by the "Poland Café", 2 times a year, and production of a yearly magazine, folders and brochures
12. Co-financing of an archaeological research near the planned mining area
13. Developing of program for children based on local legends, including workshop, theatre, building huts
14. Collecting and exposing books, pictures and tales related to the history of the area from the Polish and German sources
15. Flora and fauna inventory in the area by Dutch Association for biologists KNNV during two biology camps
16. Signing contract for cooperation and exchange with Kolegium Karkonoskie

Research Proposals of the Academic Master Cluster (Wageningen University)

The Academic Master Cluster provides students the possibility to work in a team on a "real world" project for an external client. The course trains the application of these Master level skills in a near professional setting of a small consultancy team working for a true client on a real work assignment. To strengthen professional skills, needed for such team work, training in project planning and management and communication are integrated in the course. The Academic Master Cluster is proposing next projects to its students.

The development of small-scale sustainable agricultural businesses in Poland

Investigate the possibilities and conditions for small scale sustainable farms, for instance a sheep farm and/or a dairy farm in the Izer region, Poland; include

possibilities for European subsidies in this respect; develop an educational program within which small farmers can exchange experiences and investigate the possibilities to combine farming with eco-tourism. The assignment might lead to a development framework, a handbook or other forms to transfer knowledge and experiences to future projects.

The development of eco-tourism in Poland

Investigate the possibilities for eco-tourism, health tourism and/or educational tourism in the Izer region in Poland; combine this, if possible, with a land use plan, a PR plan and the development of a website. Include the possibilities for Dutch investments in this region.

UMOWA O WSPÓLPRACY
CO-OPERATION AGREEMENT
KOLEGIUM KARKONOSKIE – FUNDACJA NEMO

KOLEGIUM KARKONOSKIE – State Vocational Higher Education School in Jelenia Góra, further referred to as Kolegium Karkonoskie, represented by: Dean – prof. dr hab. inż. Tomasz Winnicki and FOUNDATION NEMO, represented by: President - Peter Spruijt and Director - mgr Kamila Jeleńska have unanimously agreed on the need of common action with the goal of

- 1. commencing cooperation regarding carrying out educational programs*
- 2. involving representatives of the foundation NEMO and representatives of Kolegium Karkonoskie in the selected scientific and educational initiatives run by Kolegium Karkonoskie and NEMO, within the fields of interest of the partners;*
- 3. internationalization of education by means of enabling contact of Polish and foreign students, with the possibility of creating in the future a permanent scientific and cultural base of Kolegium Karkonoskie on the territory managed by Fundacja NEMO;*
- 4. cooperation in organizing scientific and cultural projects: conferences, seminars, research, cultural projects, pilot research, expertise and other,*
- 5. constant exchange of information regarding scientific and cultural initiatives undertaken by the parties to this contract;*
- 6. encouraging student co-operation with regard to self-government and organization of common educational and cultural programmes, conferences, festivals, sport events, competitions, voluntary service and other;*
- 7. carrying out student exchanges, and in particular programs of practicals and internships as well as summer universities and “open schools” (green school, spring, summer, autumn, winter academy) for students on the territory of the operation of both Parties,*
- 8. reciprocal promotion of the partners in the international scientific and educational community by means of participating in scientific and methodological networks*
- 9. supporting understanding of European, and in particular national Polish and Dutch cultural and historical heritage, traditions and languages*
- 10 reciprocal help in organizing and carrying out other kinds of initiatives in Poland and the Netherlands*

Kolegium Karkonoskie

Adres: ul. Zamoyskiego 7, 58-560 Jelenia Góra
 Tel.: +48 (075) 642-05-11
 Fax: +48 (075) 642-05-12
 e-mail: winnicki@kk.jgora.pl
<http://www.kk.jgora.pl/int/english.htm>

Karkonoskie College the Youngest Higher Education Unit in Euroregio Nysa/Neisse

Karkonoskie College (KK) was established on July the 1st, 1998, among first six State Higher Professional Schools in Poland based on a new law act of 26th of June, 1997. Granting document authorized KK to teach in three areas: (1) Polish Language, (2) Care Pedagogy and (3) Electrical Engineering & Telecommunication. The current academic year 2000/2001 the KK entered with three new areas of education: (4) German Language, (5) English Language and (6) Nursery, Physiotherapy and Medical Techniques. The last area appears to be the first authorization of professional college in Poland to carry on a medical education. Two other areas of teaching are in the process of application for: (7) “History & Archives” and (8) “Applied Art Number of students: 3.600

Das Kolegium Karkonoskie setzt sich aktiv für die bi- und trilaterale Zusammenarbeit im Rahmen des Akademischen Koordinierungszentrums in der Euroregion Neiße mit Internationalem Hochschulinstitut Zittau, Hochschule Zittau/Görlitz, Technische Universität in Liberec ein.

Seit Jahren ist das Kolegium Karkonoskie auch in European Virtual Seminar (EVS) bei Open University of the Netherlands in Heerlen tätig. Im Rahmen des Projektes ‘PONTES – Lernen in und für Europa’ führt es die Koordinierungstätigkeit der wissenschaftlichen und Bildungsaktivitäten an der polnischen Seite.

In der Zusammenarbeit mit der Fachhochschule der Sächsischen Verwaltung Meißen, Hochschule Zittau/Görlitz und Niederschlesische Hochschule der Öffentlichen Dienste „Asesor“ in Breslau (Dolnośląska Wyższa Szkoła Służb Publicznych „Asesor“ we Wrocławiu) realisiert das Kolegium Karkonoskie erfolgreich „Deutsch-Polnische Weiterbildung für die öffentliche Verwaltung“ (Postgraduales Studium).

Neue Perspektiven der Erweiterung und Weiterentwicklung der internationalen Zusammenarbeit des Kollegs beweisen die bereits bestehenden Arbeitskontakte mit Open International University of Human Development Ukraine in Kiew und International Distance Learning an Ross University in New York.